

Opfordring til opkøb af unik naturlokalitet i Rold Skov

Langs Lindenborg Å, hvor denne løber igennem Rold Skov, har der ligget en perlerække af enge med et nationalt unikt naturindhold (Worsøe 1968 & Nielsen et al. 1995). Naturen er her betinget af en høj grad af uberørthed, men det vigtigste særkende er velbevarede hydrologiske forhold (Worsøe 1968), hvilket er en sjældenhed i den danske natur, hvor store dele af landet er drænet (Olesen 2010). For at bevare disse værdifulde engområder er det afgørende, at de bliver afgræsset eller drevet som høenge. Hvis der ikke foregår en pleje, gror arealerne således til i busk- og skovvegetation, blandt andet med rødgran som er indført til skoven af mennesker, men som velvilligt koloniserer engområderne (Worsøe 1990).

Da afgræsning og høslæt ophørte i området i 1965 (Nielsen et al. 1995), er engene groet til og det store naturindhold er minimeret drastisk, på nær en enkelt af lokaliteterne kaldet Stubberupvad (Worsøe 1990 & Nielsen et al. 1995).

Stubberupvad udmærker sig ved, at lokaliteten endnu huser næsten alle de særdeles sjældne plantearter, som ellers er forsvundet fra de tidligere voksesteder langs åen (Nielsen et al. 1995). At Stubberupvad endnu huser en oprindelig flora kan tilskrives, at området helt indtil starten af dette årtusinde blev plejet ved en meget optimal kreaturafgræsning (Nielsen et al. 1995, Kvist 2016). Denne drift af arealet kan spores flere hundrede år tilbage i tiden (Worsøe 1968). Der er altså her tale om en kontinuitet i rum og tid som er ganske usædvanlig, hvilket foruden floraen også afspejles i faunaen (fugleognatur.dk). Stubberupvad er endvidere kortlagt som potentielt voksested for den på EU-plan særligt truede art Mygblomst (Andersen et al. 2015), hvilket understreger lokalitetens store værdi.

Heldigvis er lokaliteten både fredet (FS 15-02-2002) og registreret som beskyttet under naturbeskyttelseslovens § 3 foruden at lokaliteten indgår i Natura 2000 område nr. 18.

Stubberupvad er dermed underlagt den bedste beskyttelse som den danske og fælleseuropæiske lovgivning kan mønstre. På trods af denne formelle beskyttelsesstatus er naturindholdet mindsket drastisk efter et ejerskifte for omkring 10 år siden (Kvist 2016), hvilket også afspejles i den statslige kortlægning af habitatnaturen i området (prior.dmu.dk). Stubberupvads nuværende ejer har således ikke videreført den optimale pleje ved kvæggræsning, men i stedet underafgræsses arealet af 5 heste, med stor skade for naturgrundlaget til følge, da arealet nu er under kraftig tilgroning (Kvist 2016 & Møller 2016). På trods af at kommunen er underlagt en pligt til at sikre, at naturen ikke forringes i Natura 2000-områderne, og at der er en række ordninger der giver dem mulighed for at gribe ind over for den mangelfulde pleje (blandt andet anmeldeordningen), er der intet sket, fordi lodsejer ikke ønsker at pleje naturen. Dette på trods af årelange korrespondancer mellem kommunen og flere frivillige angående kommunens ansvar for at sikre naturen i området.

Det er et klassisk eksempel på, at den danske naturbeskyttelsesindsats, på trods af en på papiret optimal lovgivning, spiller fallit, såfremt lodsejer ikke vil være med, og kommunen ikke gør en helhjertet indsats for at finde en løsning. Dette er særdeles problematisk, da de store naturværdier er knyttet til det specifikke geologiske, driftshistoriske og hydrologiske udgangspunkt, og dermed kan man ikke blot "flytte naturen" hen til en velvillig lodsejer. Forvaltningen af et nationalt unikt naturområde som Stubberupvad, med flere udryddelsestruede arter, afhænger dermed helt af lodsejerens velvilje. Det er klart, at en sådan tilgang ikke er holdbar ift. at standse tabet af biologisk mangfoldighed i Danmark. Desværre er nærværende eksempel ikke unikt, men problemet er velkendt og dokumenteret andre steder i landet (Jørgensen et al. 2011).

Naturfagligt Udvalg i Danmarks Naturfredningsforening (NFU) vil på baggrund af ovenstående opfordre Den Danske Naturfond til at opkøbe Stubberupvad. Dette vil muliggøre den nødvendige naturpleje af arealet, og samtidig vil engen kunne fungere som et refugium for en lang række arter, der med tiden vil få mulighed for at sprede sig til lokaliteter der bliver naturgenoprettet i nærheden. Uden et opkøb vil områdets unikke naturværdier forsvinde, og grundlaget for at genoprette skovengene langs Lindenberg Ådal som en særklasses naturlokalitet vil være forsvundet.

NFU vil samtidig nævne, at et opkøb af Stubberupvad vil være et oplagt skridt for Den Danske Naturfond til at konsolidere sig i et af de områder af Danmark, hvor der er nogle af de bedste forudsætninger for at skabe et stort sammenhængende naturområde, hvor arterne endnu findes, og hvor hydrologien fortsat er naturlig. For arterne gælder således, at foruden Stubberupvad findes nogle af Danmarks bedste refugier for skovnatur i området, bedømt ud fra lav-diversiteten, som er den næst-højeste i Danmark (Søchting & Christensen 1989). Netop kombinationen af oprindelig hydrologi og en velbevaret artspulje er nogle af de vigtigste forudsætninger for en vellykket naturindsats (Kappel 2014). Samtidig er der i de store privatejede dele af Rold Skov (Torstedlund Skov og Rold Vesterskov) væsentlige trusler fra intensiv skovdrift (Poulsen 2016 & Worsøe 1974), så her er der netop mulighed for at gøre en indsats før de sidste refugier for den oprindelige natur forsvinder.

NFU vil afslutningsvist understrege den naturfaglige vigtighed af, at Den Danske Naturfond ikke vurderer et områdes egnethed for opkøb ud fra dets nuværende beskyttelsesstatus. I en naturbevarelsessammenhæng er der bred enighed om, at "brandmandens lov" bør følges, dvs. at naturen først og fremmest skal sikres der, hvor den allerede er. Dette er det eneste der giver mening ift. både autencitet, artsbevaring og omkostningseffektivitet. Såfremt Den Danske Naturfond ikke ønsker at opkøbe områder, der på papiret er beskyttet, på trods af åbenlyse problemer i det pågældende område, ender naturlovgivningen med at blive en decideret hæmsko for særligt sårbare og oplagte købsobjekter. De bedste naturlokaliteter er således generelt omfattet af naturlovgivningen, og det bør derfor ikke være den formelle beskyttelsesstatus der afgør et områdes egnethed til opkøb, men derimod naturindholdet og de aktuelle trusler samt de fremtidige muligheder for at skabe robuste naturområder. NFU mener således, at den politiske uafhængighed i fonden må indebære, at fonden kan hellige sig målet om at arbejde for den danske natur uden modvilje mod at købe formelt beskyttede områder, og dermed fokusere på den naturmæssige effekt et opkøb kan få.

Fakta om Stubberupvad

Stubberupvad er et kærrområde beliggende langs Lindenberg Å lige nord for den del af Rold Skov der benævnes Torstedlund Skov/Ersted Skov i det centrale Himmerland.

Matrikelnummeret er 10a Ersted By, Aarestrup. Matriklen indeholder også overdrev og skov samt en gård. Hele matriklens areal er på ca. 18 ha. Området ligger i Rebild Kommune.

Kilde: Danmarks Arealinformation

Arealet har for nyligt været til salg, men et salg blev af uvisse grunde aldrig gennemført.

Litteratur

Publiceret:

- Andersen, D.K., Ejrnæs, R., Vinther, E., Svendsen, A., Bruun, H.H., Buchwald, E. & Vikstrøm, T. 2015. Forvaltning af rigkær. Udgangspunkt i voksesteder af mygblomst. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 52 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi.
- Andersen, D. K. 2014. Conservation and Biodiversity of Rich Fens. Ph.d.-afhandling fra Århus Universitet.
- Jørgensen, H., Lassen, J. & Møller, A. F. 2011: Langakset trådspore reddet på målstregen. URT 2011:1.
- Nielsen, M. G., Schou, J. C. & Wind, P. 1995: Rust-skæne genfundet i Jylland. URT 1995:78-81.
- Søchting, U. & Christensen, S. N. 1989: Overvågning af laver i danske naturskove i 1988. Miljøministeriet. Skov- og Naturstyrelsen 1989.
- Worsøe, E. 1968: Flora og vegetation i Lindenberg Å i Rold Skov. Flora og Fauna 74: 131-143
- Worsøe, E. 1974: Flora og vegetation i Rold Vesterskov 1973. Flora og Fauna 80:81-92.
- Worsøe, E. 1990: Lindenberg Ådal i Rold Skov 1990. Flora og Fauna 96: 57-60

Upubliceret:

- Møller, A. F. 2016: Afrapportering til Botanisk Rejsefond/M. P. Christiansen og hustrus legat over tur til Lindenberg Ådal. Afleveret til Dansk Botanisk Forening d. 1. september 2016.

Internet:

- Olesen, S. E. 2010: Omfang, status og potentielt behov for dræning på danske landbrugsarealer. Plantekongres 2010 – produktion, miljø og natur. Hentet d. 20. september 2016 fra <http://pure.au.dk/portal/files/3036602/omfang.pdf>.
- <http://www.fugleognatur.dk/lokalitet.asp?mode=unik&ID=26840> Artsliste fra Stubberupvad hentet onsdag d. 21. september 2016.
- <http://prior.dmu.dk/> Tilstandsændringer for kortlagt habitatnatur i Stubberupvad hentet onsdag d. 21. september 2016.

Personlig kommunikation:

- Kvist, Lars Peter 2016. Cand. scient i biologi. Underviser på Helsingør Gymnasium. Har fulgt Stubberupvad i 25 år. Telefonisk samtale om driftshistorien i Stubberupvad d. 21. september 2016.
- Poulsen, R. S. Cand. scient i biologi. Natursagsbehandler i Aalborg Kommune. E-mail modtaget d. 10. maj 2016.